

tepaav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Türkiye Ekonomisinde Büyüme ve Rekabet Politikası

Güven Sak

Ankara, 26 Mart 2008

Çerçeve

- Nasıl büyüyoruz?
- Büyüme nasıl sürdürülebilir?
 - Şirketlerin büyüme kısıtları
 - Hizmetler sektörünün artan önemi
- Büyüme sürecinin rekabet politikası meseleleri nelerdir?
 - Devlet yardımları
 - Hizmetler sektörüne ilişkin politika çerçevesi
 - Şirket birleşmelerinin kolaylaşması

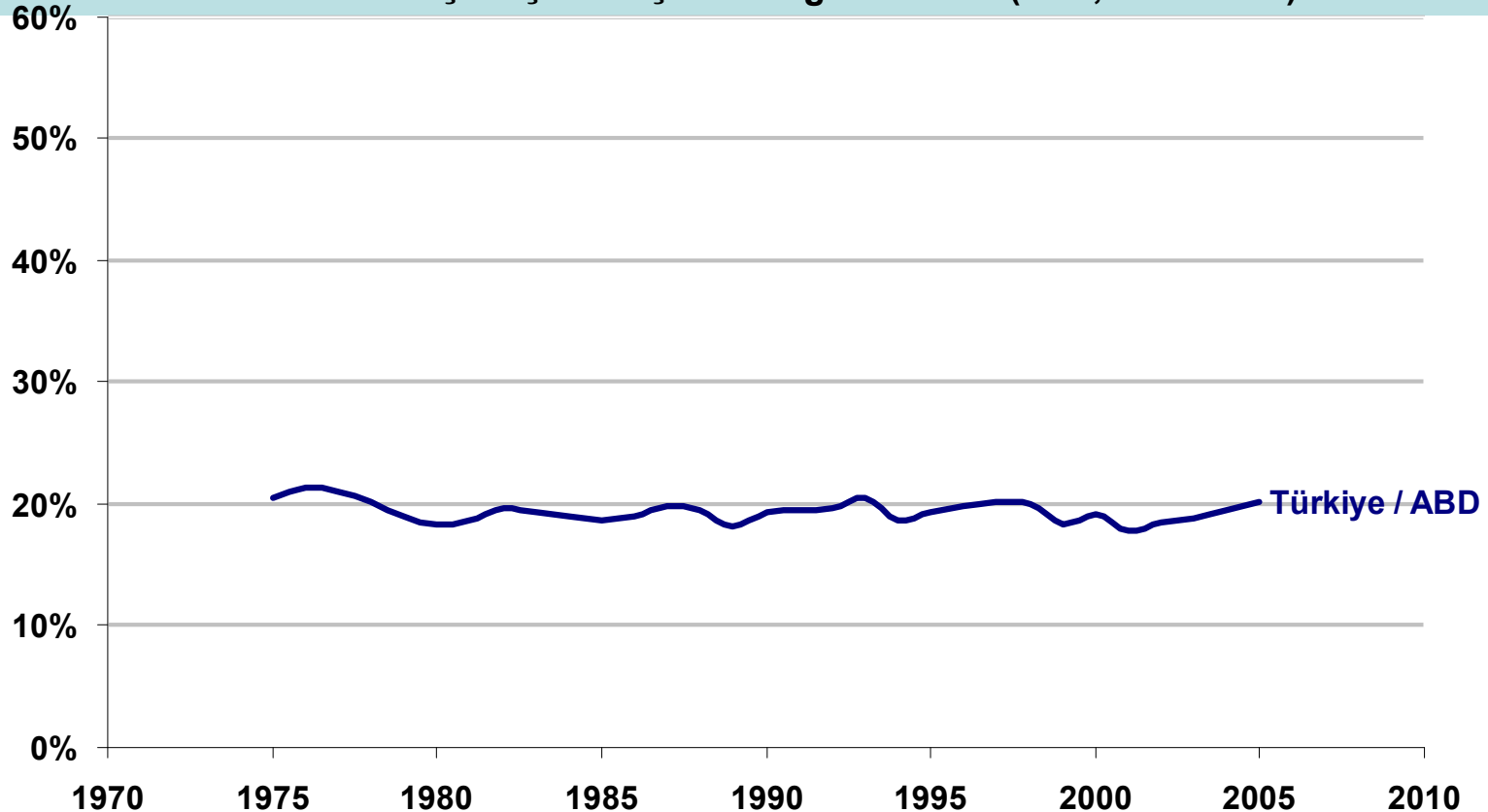
Son dönemde nasıl büyüdük?

- 1970-2001: %4
- 2002-2006: %7.2

- Kamudaki kural/davranış değişiklikleri sonucunda gelen özel sektör intibakı
 - Mali disiplin
 - Bankacılık reformu
- Verimlilik artışlarına dayalı
- Özel sektöre dayalı
- Ölçek ve verimlilik ilişkisi

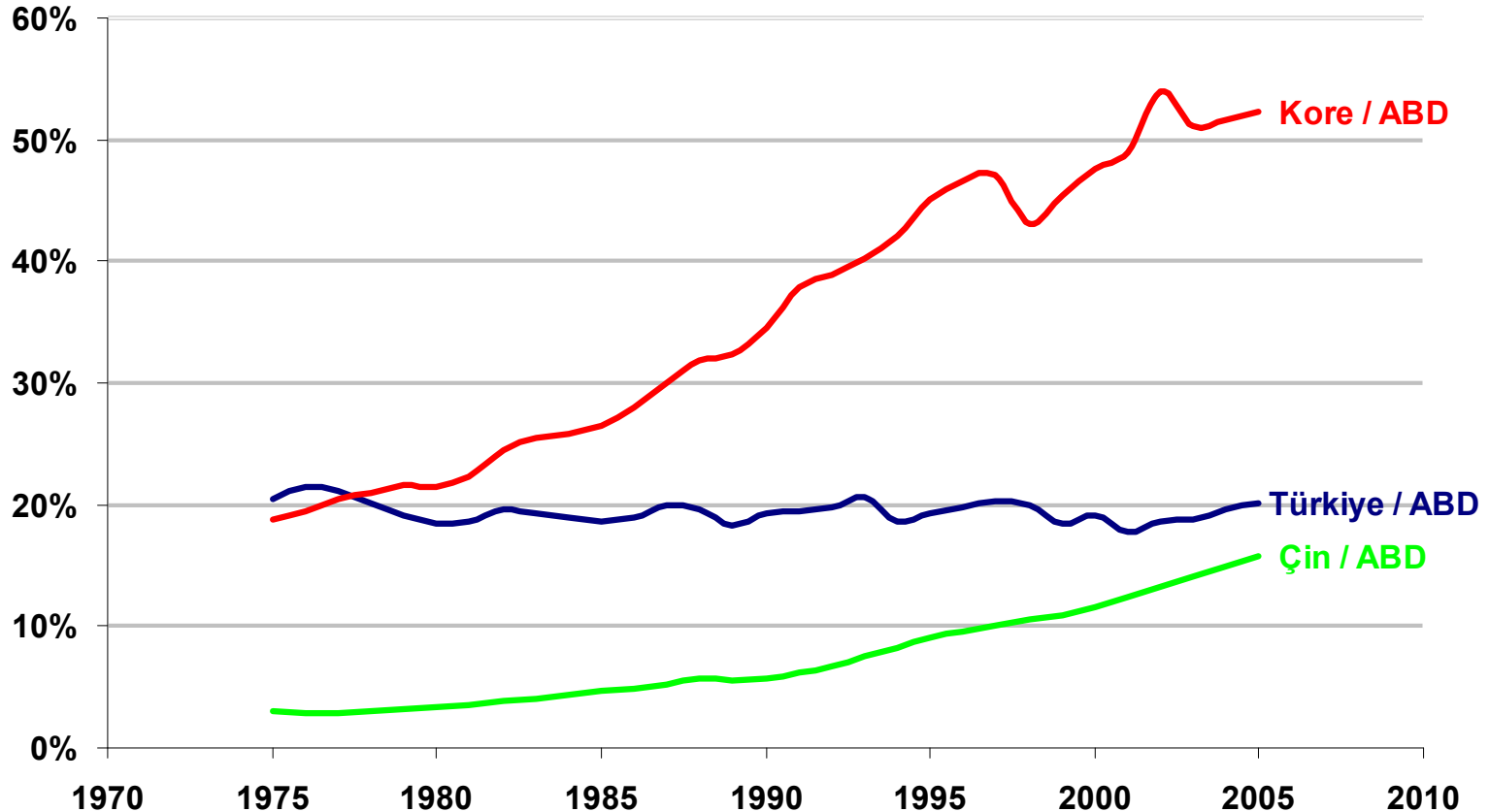
Türkiye'nin uzun dönemli yakınsama performansı

Seçilmiş ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin
ABD'de kişi başına düşen milli gelire oranı (PPP, 1975-2005)

Aynı kalmak kader değil, yakınsayabilenler var

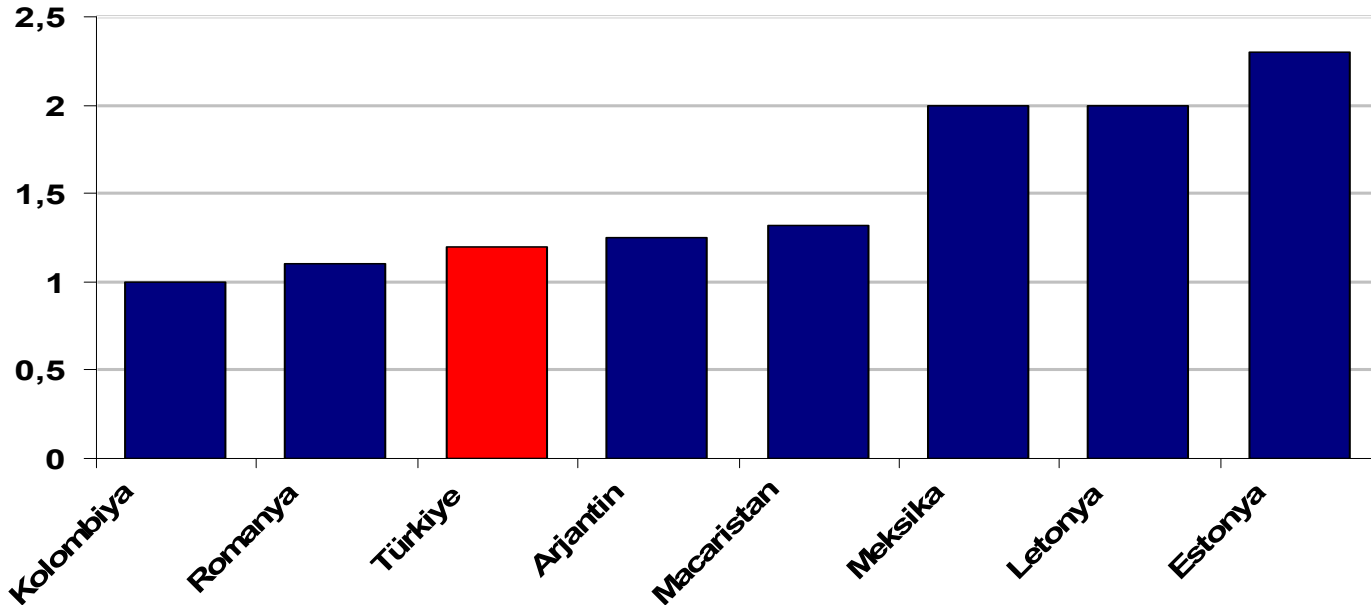
Seçilmiş ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin ABD'de kişi başına düşen milli gelire oranı (PPP, 1975-2005)

Türkiye'deki temel sorun şirketlerin yeterince büyümemesidir

- Hayatta kalan şirketler beşinci yıllarına ulaştıklarında, hala aynı boyuttalar.

5 senede hayatta kalanların ölçüğü / yeni girenlerin ölçüğü

- Büyüme nasıl sürdürülebilir?

İkinci nesil reformlar ve rekabet gücü gündemi

- Ekonominin kurumsal altyapısı
 - Yargı, vergi, kamu yönetimi,
 - Düzenleyici otoriteler
 - Devlet yardımları sistemi
- İstihdam politikaları
 - İşgücü maliyetleri
 - Nitelikli işgücü (eğitim reformu)
- Girdi maliyetleri (hizmetler)
 - Altyapı ve enerji reformları
- Şirketler kesiminin büyüme engelleri

Şirketlerin büyümesinin önündeki engeller ekonominin yeni kısıtıdır

- Finansal sistemin boyutları?
- Finansal kesime erişim problemleri?
 - Kayıtdışı faaliyetlerin yoğunluğu?
 - Hukuk sisteminden kaynaklanan aksaklıklar?
- Giriş-çıkış engelleri?
- Yurt içi piyasalarda eşit şartlarda rekabete ilişkin problemler?
 - Devlet yardımları düzenlemesi

Hizmetler sektörünün artan önemi

- Yeni dönemde rekabet gücünün belirleyicisi hizmetler sektörünün performansıdır
 - Eğitim, finans, enerji, ulaştırma, lojistik, bilişim, iletişim, perakende, sağlık, inşaat...
 - Örnek: perakende sektörü gıda sektörünü de dönüştürmektedir
- Hizmetler sektörünün doğrudan yabancı yatırım girişlerindeki önemi
 - Kamudan satışlar-TMSF ya da özelleştirme

- Büyüme sürecinin rekabet politikası meseleleri nelerdir?

Devlet yardımı karmaşasına bir örnek

- 5084 sayılı teşvik kanunu
 - Yeni yapılan yatırımlar ne kadar makul?
 - Fiyat rekabetine ve ucuz işgücüne dayalı bir strateji ne kadar makul?
- Kahramanmaraş örneği:
 - Eskiler için 2008'de teşvik kalkıyor; sadece yeniler faydalanacak
 - Kaybedenler: Kahramanmaraş dışındakiler, daha önce kurulmuş olanlar;
- DTM'nin dahilde işleme rejimi düzenlemesi
 - Yeni kurulanlar da kurdan dolayı kaybediyorlar
- Uzun vadede kazanan?
 - Dönüşüm sürecinin yönetim sorunu
 - Politika çerçevesi, koordineli eylem (uygulama koordinasyonu)

Etkin düzenleme büyüme dostudur

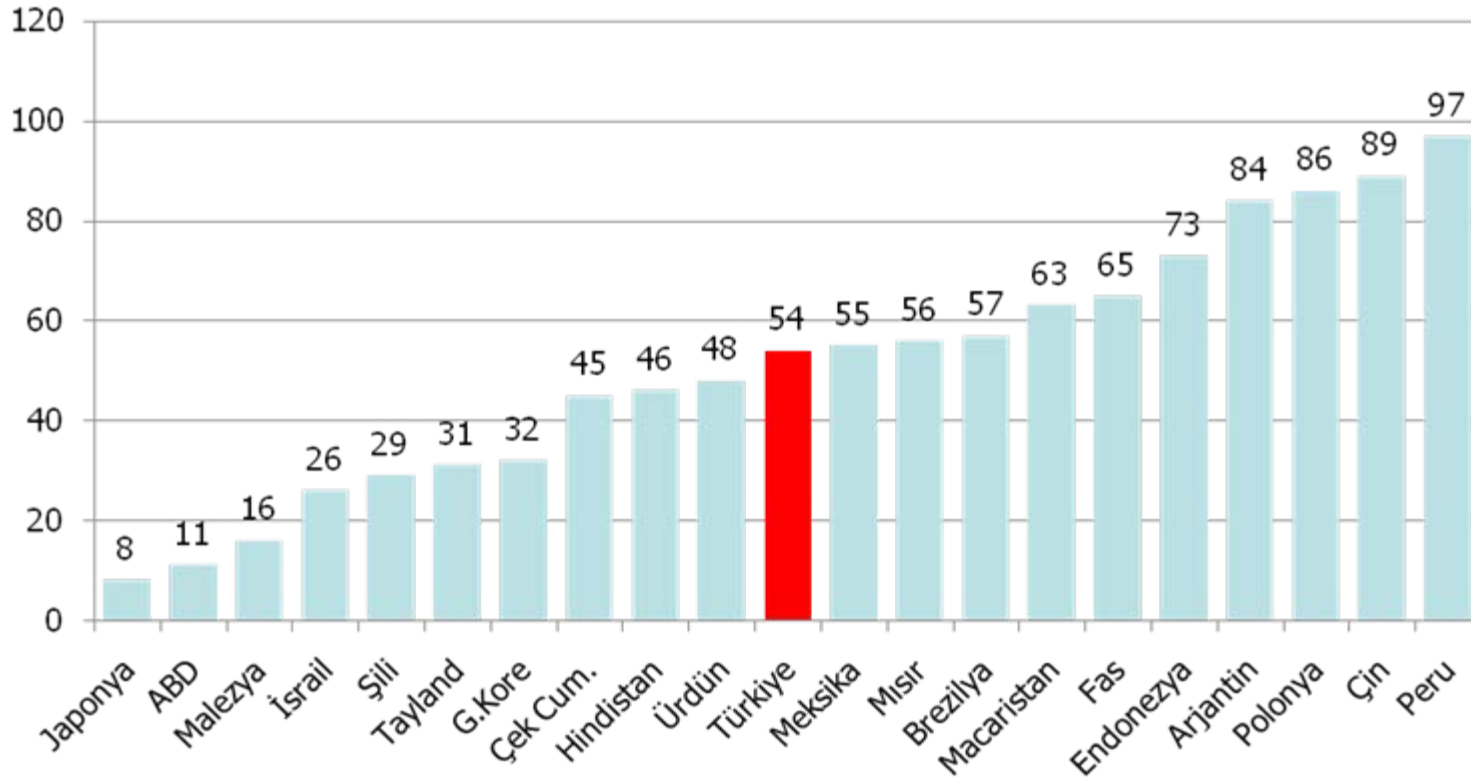
- Sektörel rekabet politikalarının artan önemi
- Başka türlü iyi ve kötü örnekler nasıl bir arada olabilir.
 - Sivil havacılık
 - İnternet servis sağlayıcılığı
- Özelleştirme idaresi – Rekabet Kurumu ilişkisi umut verici
- Darısı sektörel düzenleyici otoriteler ve yargı ile iyi ilişkilere

Sektörlere ilişkin tutarlı politika çerçevesi

- Özel yolcu taşımacılığı alanının rekabete açılması başarılı sonuçlar verdi
 - Şirket sayısı arttı. Fiyatlar düştü (%70'e kadar).
 - Taşınan yolcu sayısı yükseldi (son üç yılda %100 artış)
 - Piyasa bir bütün olarak büyüdü.
 - Sivil Havacılık İdaresi başarılı bir performans izledi.
- Aynı durum internet servis sağlayıcılığı için geçerli değil.
 - TT özelleştirme gelirlerini ençoklaştırmanın hedef olarak alınmasının dayanılmaz hafifliği
 - Girişlere kısıtlayıcı yaklaşım.
- İkisi de aynı bakanlık değil mi?

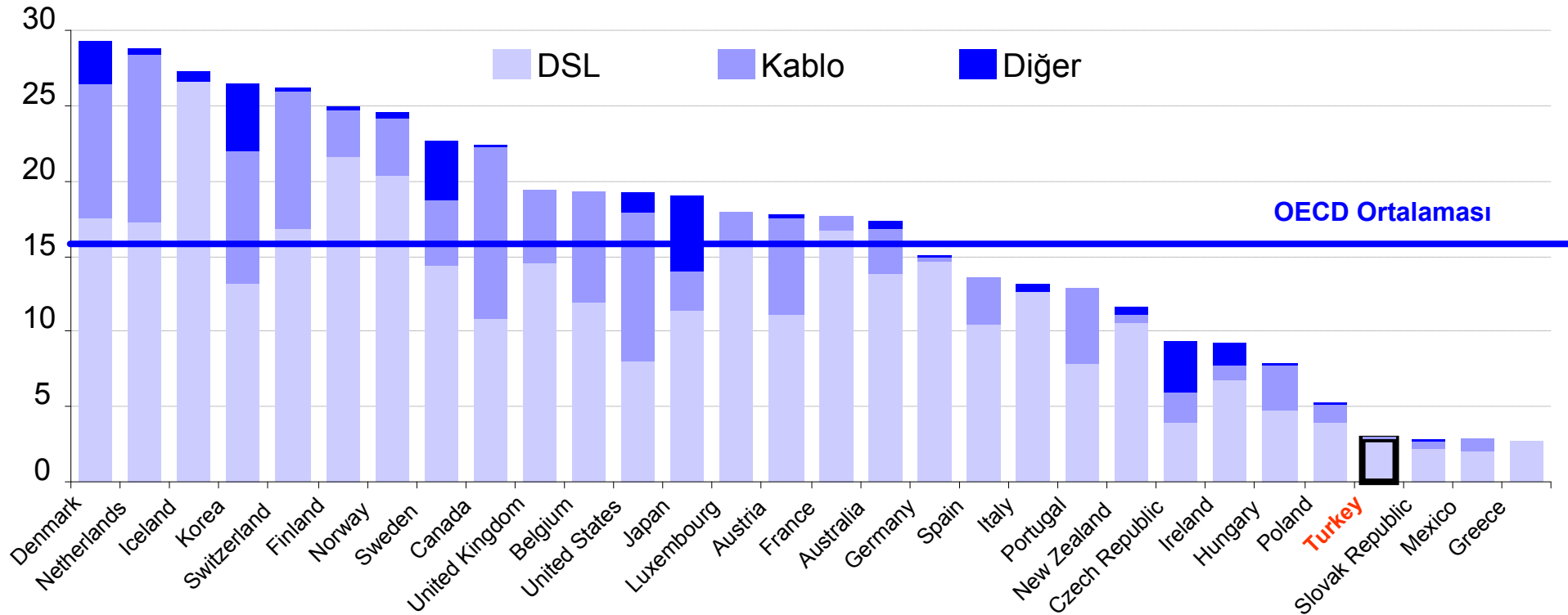
Türkiye'de havayolu taşımacılığı

Havayolu taşımacılığında altyapı kalitesi, 2007, OECD ülkeleri sıralamaları

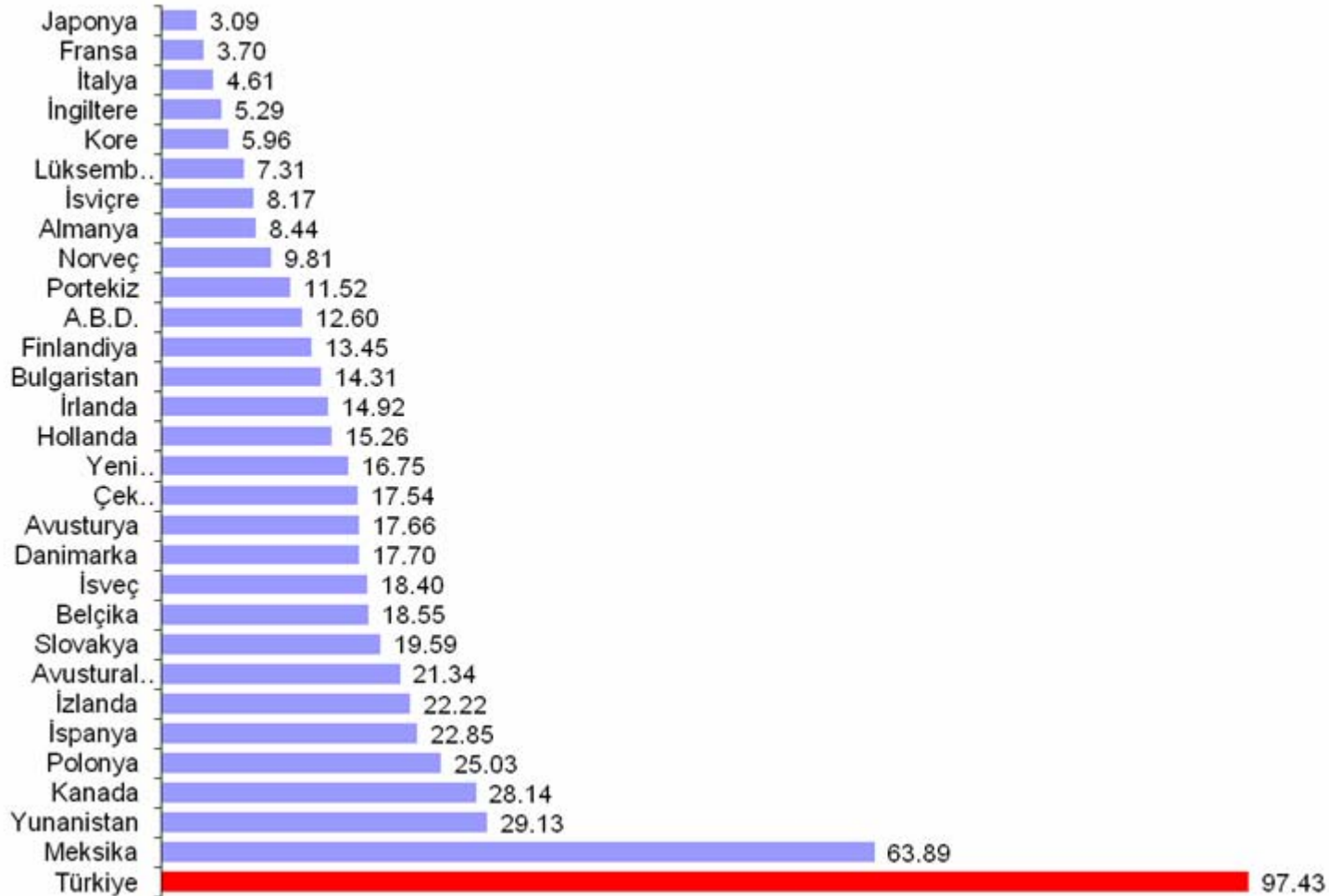
Türkiye'de internet kullanımı

OECD ülkelerinde 100 kişi başına düşen geniş bant aboneliği sayısı, teknolojiye göre, Haziran 2006

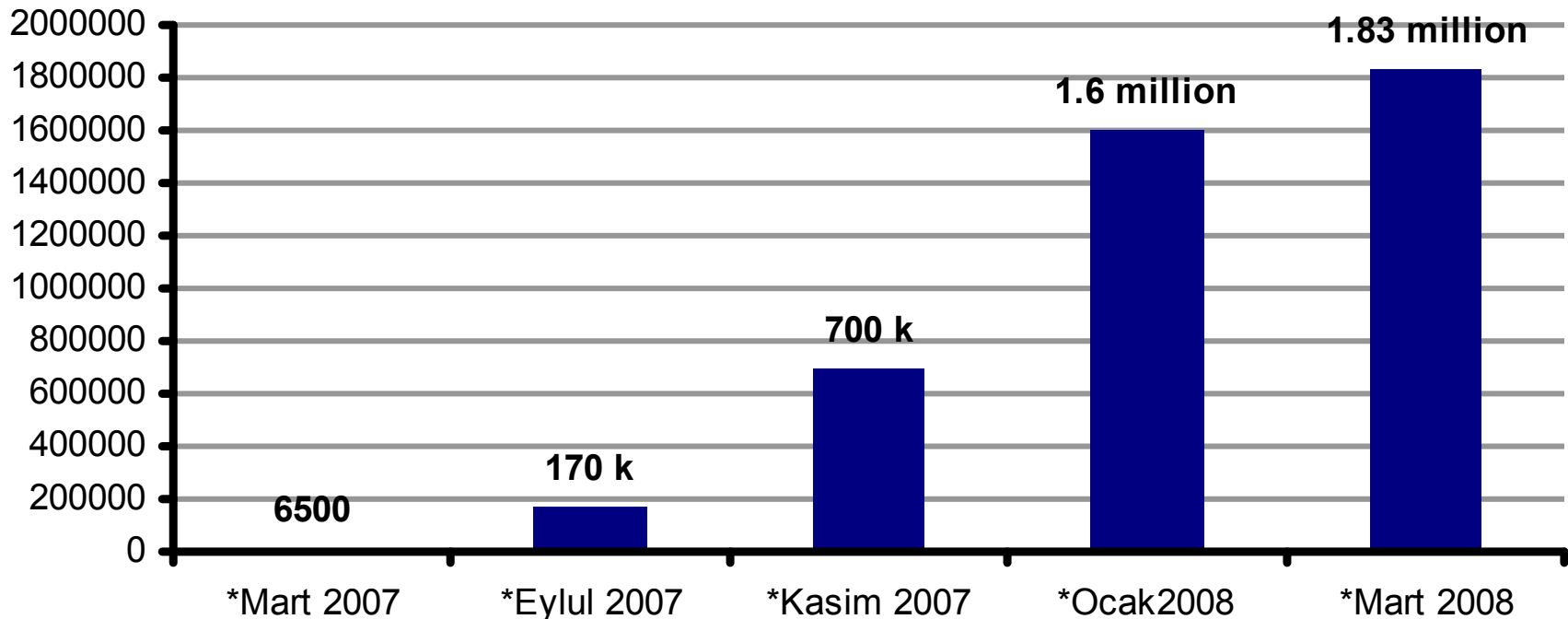
Türkiye'de internet erişim maliyeti

Aylık ortalama genişbant maliyeti Mbit/saniye için, Ekim 2007, USD PPP

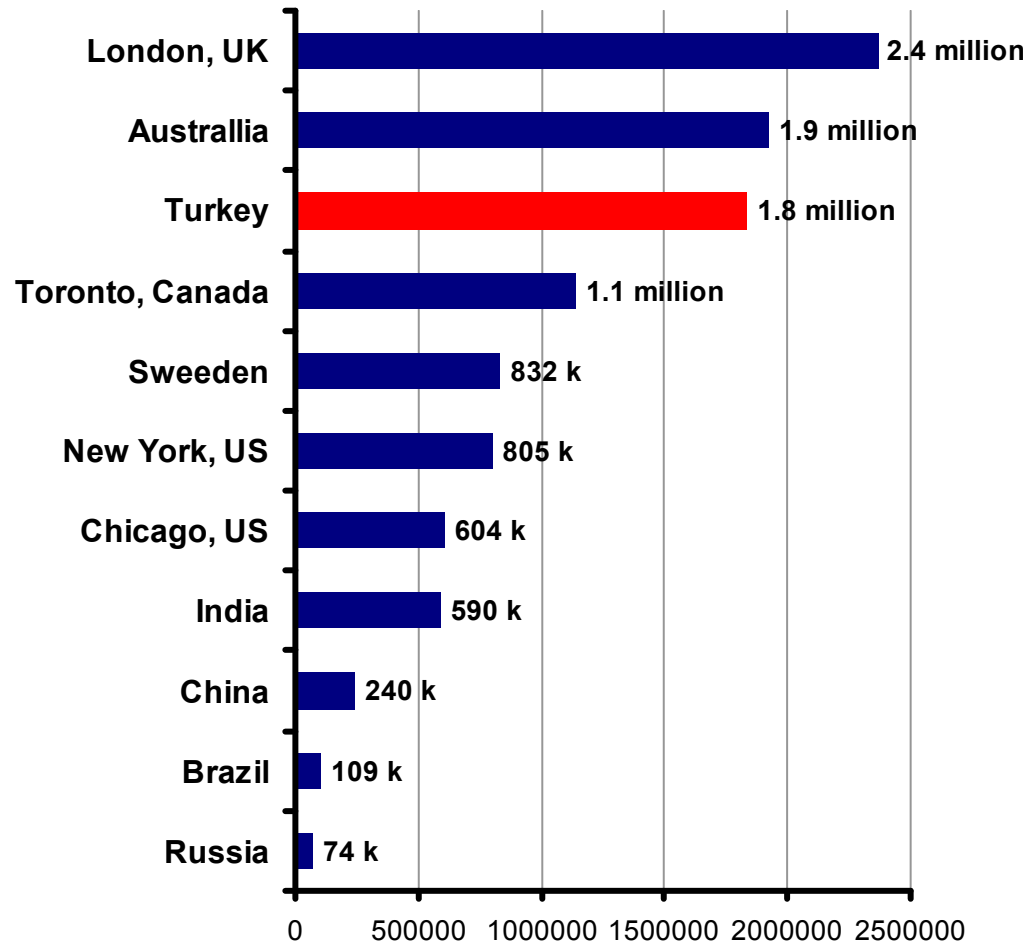
Peki Türkiye'de Facebook'a ne oluyor?

Facebook'da Türkiye ağına kayıtlı kullanıcı sayısı, Mar07-Mar08

Neden Türkiye'de BRIC ülkelerinin iki katı kadar kullanıcı var?

Seçilmiş ağlara kayıtlı Facebook kullanıcıları, Mart 2008

Nelere baktık? Nelere bakmadık?

- Bakılanlar (RK-Dünya Bankası-TEPAV)
 - Telekomünikasyon
 - Hızlı tüketim malları perakendeciliği
 - Elektrik
 - Havayolu yolcu taşımacılığı
- Henüz bakılmayanlar
 - Karayolu kargo taşımacılığı
 - Havayolu kargo taşımacılığı
 - Liman işletmeciliği
 - Enerji alt başlıkları (üretim + dağıtım)
 - İnternet servis sağlayıcılığı + içerik sağlayıcılığı

Büyüme sürecinde nasıl bir işlev?

- Büyüme ortak hedefin içselleştirilmesini gerektirir.
 - DÖİK süreci
 - YOİKK süreci
- Rekabet politikası alanında
 - Şirketler kesiminin önündeki büyüme engellerinin kaldırılması-rekabet kısıtının kaldırılması
 - Özel şirketlere ilişkin rekabet politikası kararlarının uygulanması
 - Kamu kuruluşları ve düzenlemeye tabi teşebbüslere ilişkin rekabet hukuku uygulama sorunları
 - Devlet yardımları düzenlemesi
 - Şirket birleşmeleri
 - Hizmetler sektöründe verimlilik artışlarının sağlanması
 - Sektörel rekabet politikalarının saptanması ve uygulanması

Sonuçlar

- Büyüme süreci ortak bir hedefe kilitlenmeyi gerektirir
- Hizmetler sektöründe yeniden yapılanma ve şirketlerin büyüme engellerinin kaldırılması konusunda herkesin ortak hedefi görebilmesi gerekir.
- Rekabet politikası, şirketlerimizin küresel rekabet ortamına intibakı amacını görebilmelidir.